

روزنامه صبح غرب کشور

صاحب امتیاز: مسعود جوادندل | مدیرمسئول: سید حسن قشمی | سردیر: زهره پورروهایی چاپ: پیام رسانه | نشانی تحریریه: همدان، خیابان پاستور، کوچه شهید عزیزبان، پلاک ۵۹

تلفن دفتر مرکزی: ۳۱۳۳۰ - ۰۸۱ | امور مشترکین: ۰۹۱۸۳۱۶۸۵۷۴

صاحب امتیاز روزنامه: ۰۹۱۸۸۱۲۵۴۱ | آگهی‌ها: ۰۲۸۲۵۴۰۴۰ - ۰۸۱

پيامک: ۰۳۰۰۱۸۱۸۶۰ | ارتباط با تحریریه: ۰۲۸۲۲۹۳۹۹ - ۰۸۱ | دورنما: ۰۳۸۲۸۱۸۴۹ - ۰۸۱

| گستره توزیع: استان‌های ایلام - کرمانشاه - کردستان - مرکزی - همدان |

امام علی ^{علیه‌السلام} فرمودند: دانش، میراثی است گرانبهای و آداب، زیورهایی نو به نو و اندیشه، آینه‌ای صافی است.

www.sepehrgharb.ir Email: sepehrgharb.news@gmail.com sepehrgharb_live

چالش فرزندآوری؛ حساب بانکی یا سبک زندگی؟

سپهرغرب، گروه متن زندگی: از توصیه‌های مهم رهبر انقلاب در نخستین دیدار با هیئت دولت چهاردهم، توجه به مسئله جمعیت و اقدام برای جلوگیری از مسئله پیری زودهنگام بود. ایشان خطاب به دکتر ظفرقندی وزیر بهداشت، فرمودند: «یک نکته هم مسئله‌ی مهم جمعیت و مسئله پیری زودهنگام کشور است که خیلی [مهم است]. چهل سال قبل، نرخ رشد جمعیتمان ۳/۵ درصد بوده که از نرخ‌های خیلی بالا است. خب یک عده‌ای دستپاچه شدند و یک مقرراتی را گذاشتند و یک محدودیت‌هایی را ایجاد کردند. حالا آن نرخ [رشد جمعیت] ما ۳/۵ که هیچ، البته من دقیق نمی‌دانم، الان آمار جدیدی ندارم، مثلاً نیم درصد یا حداکثر یک چیز این‌جوری است، ما باز همان مقررات را می‌خواهیم اعمال کنیم! این[طور] که نمی‌شود. مقررات باید منعطف باشد، یک روز جمعیت بی‌ضابطه دارد اضافه می‌شود، جلوبیش را بگیرید، خوب است؛ یک روز هم جمعیت متوقف می‌شود یا دارد به طرف عقب می‌رود، کشور به سمت پیری می‌رود، اینجا باید بلافاصله مقررات را طبق نیاز کشور تغییر بدهید. من از آقای دکتر ظفرقندی، وزیر محترم بهداشت، جدا می‌خواهم ایشان روی این مسئله شخصاً تکیه کند، دنبال کنند این موضوع را؛ یعنی واقعاً بروید دنبال این قضیه و نگذارید این موانع تولید مثل و ولادت که متأسفانه زیاد هم هست، ادامه پیدا کند و بر این‌ها کاملاً تسلط پیدا کنید. شماها خیلی‌هایتان در دوران جوانی کارهایی کردید که ممکن است امروز آن کارهای پیش‌رونده را نتوانید بکنید. خب ما احتیاج به جوان داریم در کشور، اگر خدای نکرده کشور دچار این عاقبت تلخ و سخت شد، یعنی پیری جمعیت، دیگر هیچ علاجی وجود ندارد، امروز خیلی از کشورها مبتلا هستند. این مسئله‌ی جمعیت است.» ۰۶/۰۶/۱۴۰۳

دو سال بعد از ابلاغ «سیاست‌های کلی جمعیت» در سی‌ام اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۳، «سیاست‌های کلی خانواده» نیز در سیزدهم شهریورماه ۱۳۹۵ از طرف رهبر انقلاب ابلاغ شد که با دامنه‌ای از تشکیل و تحکیم خانواده تا افزایش فرزندآوری و استحکام نظام خانواده که سنگ بنای جامعه‌ی اسلامی است، راهنمای حرکت جامعه باشد و قوت زیربنایی آن بتواند به رشد فرزندآوری نیز کمک کند. اکنون، با گذشت هشت سال از این ابلاغ و بیش از سه سال از تصویب قانون جوانی جمعیت و تشکیل ستاد ملی جمعیت، همچنین در پی تأکید رهبر انقلاب به وزیر بهداشت دولت چهاردهم در این خصوص، بخش زن، خانواده و سبک زندگی رسانه KHAMENEI.IR، در یادداشتی به قلم سرکار خانم ریچانه رحمانی‌پور مدیر گروه زنان و خانواده مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، به بررسی جایگاه تحولات فرهنگی در تغییرات جمعیتی جامعه پرداخته است.

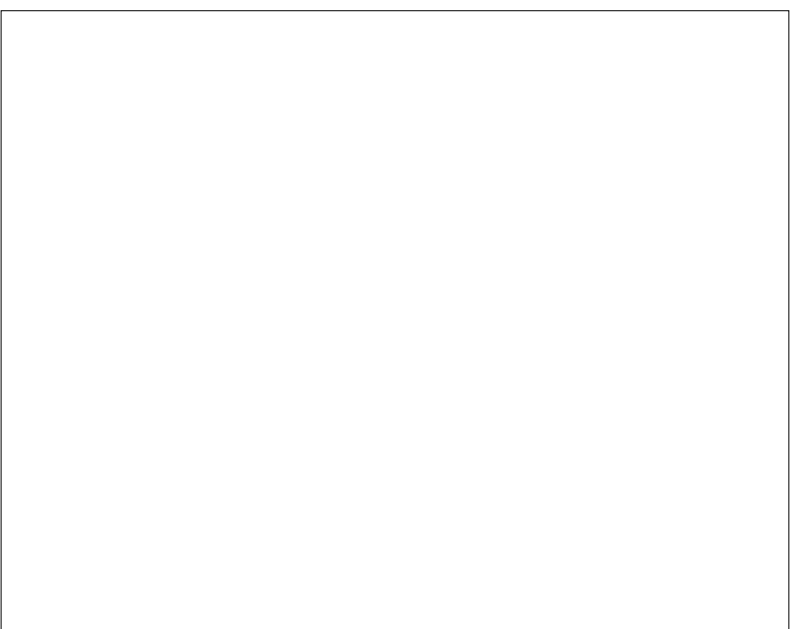
پرداختن به چالش جمعیتی کشور نیازمند فهم دقیق مسئله و حرکت به سمت رفع موانع آن است. از سوی دیگر ماهیت مسئله فرزندآوری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابعاد رخداد‌های جمعیتی کشور در ارتباط با حوزه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است و از این نظامات تأثیر می‌پذیرد. اما تبیین میزان اثرگذاری هرکدام از این نظامات و وزن‌دهی و اولویت‌گذاری در نظام حل مسئله در کنار ظرفیت‌های ساختاری و امکان‌های حل مسئله، دارای اهمیت است. با این مقدمه، باید به این سؤال پاسخ داد، در مسئله فرزندآوری سهم تغییر تحولات فرهنگی در کنار چالش‌های اقتصادی چقدر است؟ آیا می‌توان رفتار جامعه از حیث فرزندآوری را ماحصل تحولات فرهنگی جامعه دانست؟

بررسی اثرگذاری تحولات فرهنگی جامعه بر یک موضوع، در گام نخست نیازمند تبیین جهت‌گیری تحولات و نظام ارزشی و فرهنگی بازپایی شده و در گام دوم نیازمند تبیین جایگاه و ارتباط موضوع مورد مطالعه با نظام فرهنگی جدید است.

بنابراین در این نوشتار به‌صورت مختصر تحولات فرهنگی جامعه مورد بررسی قرار می‌گیرد. نتایج عمده تحقیقات و پژوهش‌های صورت‌گرفته درخصوص تحولات فرهنگی جامعه ایران مؤید جایگزینی باورها، ارزش‌ها و سبک زندگی سنتی با ارزش‌های مدرن بوده‌اند. (۱) به عبارت دقیق‌تر فرآیند نوسازی و توسعه در ایران به موازات جامعه جهانی شکل گرفته و منجر به تحولات فرهنگی در جامعه شده است. این تحولات را می‌توان به‌صورت مشخص در تغییر سبک زندگی افراد و رشد فردگرایی تبیین کرد؛ درواقع تحولات فرهنگی از الگویی شرقی به سمت الگویی غربی درحال جابه‌جایی است و این تحول در عرصه‌های مختلف زندگی و زیست افراد ازجمله تحولات خانواده، اثرگذار بوده است. به‌گونه‌ای که الگوهای همسرگزینی، مطلوبیت‌های خانوادگی از قبیل سن ازدواج، الگوهای انتخاب همسر، فرزندآوری، جایگاه خانواده و دیگر موضوعات، سبک زندگی را تحت تأثیر خود قرار داده است؛ بنابراین دال مرکزی تحولات فرهنگی ایران، تغییر سبک زندگی و رشد فردگرایی و به تبع آن کاهش ارزش‌های خانوادگی است.

گام دوم، فهم نسبت وضعیت باروری و نگرش جامعه به فرزندآوری با تحولات فرهنگی، تبیین شده است.

نتایج یک بررسی نشان می‌دهد هرچه میزان دین‌داری بیشتر، سکولار شدن جامعه پایین‌تر، فردگرایی پایین‌تر و ارزش‌های خانوادگی بیشتر باشد، میزان باروری نیز بیشتر خواهد بود. در این بررسی که طی سال ۱۳۹۳ صورت گرفته، ۲۸ استان کشور براساس شاخص‌های مذکور رتبه‌بندی شده‌اند و در میان متغیرهای

عنوان‌شده، فردگرایی بیش از بقیه بر نرخ باروری اثرگذار بوده است. (۲) پژوهش‌های دیگر نیز این نتایج را تأیید می‌کنند؛ (۳) این تبیین در جوامع غربی نیز مورد تأیید بوده است، به‌گونه‌ای که لستق وندکا نیز تبیین‌های مبتنی بر عاملیت اقتصاد بر تغییرات نرخ باروری را ناکافی دانسته و تفسیرهای مرتبط با تغییرات فرهنگی را در این رابطه مؤثرتر می‌دانند. ازنظر آن‌ها تغییرات در نرخ باروری در اروپا محصول تغییراتی است که در حوزه ارزش‌های خانواده، فردگرایی و دین‌داری رخ داده است.

نکته مهم در مورد پُررنگ شدن سبک زندگی در جامعه، افزایش امکان و قدرت انتخاب‌گری است؛ به‌عبارتی برخلاف جامعه سنتی، جامعه مدرن مدل‌های مختلفی از زیست را پیش روی فرد قرار می‌دهد و الگوهای رفتاری محدود جامعه سنتی را مخدوش می‌کند و مسئله‌ساز بودن تکرر الگوهای حیات ناشی از اهمیت یافتن «خود» است. بررسی‌های دیگری (۴) ارتباط شبکه مؤلفه‌های سبک زندگی ازجمله پایگاه اقتصادی اجتماعی، مصرف بدن و مصرف فرهنگی را با فرزندآوری مورد بررسی قرار داده‌اند؛ نتایج این بررسی‌ها نشان می‌دهد پایگاه اقتصادی-اجتماعی بالاتر، مدیریت بدن به شیوه مدرن و مصرف فرهنگی با جهت‌گیری رسانه‌های نوین در رابطه‌ای معکوس با فرزندآوری بوده و منجر به کاهش باروری زنان در جامعه شده‌اند.

درنتیجه می‌توان گفت تحولات فرهنگی جامعه عامل بسیار مهم و تعیین کننده‌ای در نگرش و درنهایت رفتار مردم نسبت به موضوع فرزندآوری است.

نتایج پیمایش‌های ملی در بررسی موانع

- چهارشنبه ۷ آذر ۱۴۰۳**
- سال هفدهم - شماره ۳۰۵۵**

مرا اسکن کنید

امام علی ^{علیه‌السلام} فرمودند: دانش، میراثی است گرانبهای و آداب، زیورهایی نو به نو و اندیشه، آینه‌ای صافی است.

www.sepehrgharb.ir Email: sepehrgharb.news@gmail.com sepehrgharb_live

است؛ به‌گونه‌ای که نگرش افراد شاغل و بیکار در مطلوب دانستن تک‌فرزندی، دوفرزندی و چهارفرزندی، بسیار به هم نزدیک است و با وجود پیش‌فرض عدم درآمد افراد بیکار، نگرش مثبت به پنج‌فرزندی در بین این گروه در نسبت با افراد شاغل، بیشتر است. نکته دیگر اینکه افراد بازنشسته نیز بیشترین آمار مطلوبیت سه فرزندى با حدود ۲۵/۵ درصد را بیان کرده‌اند و مطلوبیت چهارفرزندی و بیشتر در بین این گروه بالا است. این درحالی بوده که افراد بازنشسته به‌لحاظ تخمینی، مخارج بالاتری دارند و شرایط اقتصادی سخت‌تری را تجربه می‌کنند؛ اما بااین حال تعداد فرزند بیشتر را مطلوب می‌دانند. نتایج به‌دست‌آمده از متغیرهای زمینه‌ای پیمایش «وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه» که در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است نیز مشابه نتایج به‌دست‌آمده از موج چهارم پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان است، جمیع‌وج این یافته‌ها نشان می‌دهد مطلوبیت فرزند تابع مستقیمی از عوامل اقتصادی نیست.

البته تجلیی در مورد تمایز مطلوبیت تعداد فرزند و عاملیت افراد به فرزندآوری مطرح است که بیان می‌دارد مطلوبیت لزوماً به معنای رفتار افراد در واقعیت نیست و افراد در واقعیت براساس شرایط واقعی که اقتصاد نقش مهمی در آن دارد، تصمیم می‌گیرند. اما نکته مهم این است که آیا مردم در پاسخ به این سؤال که «فرزند مطلوب شما چه تعداد است؟» چقدر بین مطلوبیت ذهنی و رفتار واقعی خود تمایز می‌گذارند و آیا به‌لحاظ ناخودآگاه وضعیت موجود زیستی افراد در بیان تعداد مطلوب فرزند، اثرگذار نیست؟ همان‌طور که افراد در بیان سن مطلوب ازدواج، به‌صورت ذهنی سن واقعی آمادگی برای شروع زندگی را بیان می‌کنند، در بیان تعداد مطلوب فرزند براساس وضعیت خود و امکان فرزندآوری خود، اعلام نظر می‌کنند.

مضاف بر اینکه در سؤال تمایل به فرزندآوری حدود ۵۱ درصد از افراد پاسخ بلی داده‌اند و این تمایل در بین افراد با هزینه پایین‌تر زندگی، بیشتر است.

بنابراین می‌توان گفت افراد در شرایط اقتصادی بهتر، لزوماً فرزند بیشتر را انتخاب نمی‌کنند.

مجموع بررسی‌های صورت‌گرفته نشان می‌دهد با وجود تأثیر عوامل اقتصادی بر فرزندآوری، عوامل فرهنگی به‌عنوان تعیین‌کننده نظام ارزشی و ذهنی افراد بر نگرش و رفتار آن‌ها در فرزندآوری، اثرگذاری قابل توجهی دارد. بنابراین انتخاب راهبرد حل زیربنایی مسئله، نیازمند اصلاح ذهنی و ارزشی جامعه است و این مهم لزوماً به معنای بازپایی ارزش‌های جامعه سنتی و یا ارائه پیوست فرهنگی برای جامعه‌ای با شاخصه‌های مدرنیته افسارگسیخته، نیست، بلکه نیازمند ارائه نظام ارزشی مبتنی بر الگوی زیست تمدن‌ساز

نماینده‌ی‌های سپهرغرب در استان‌ها

عاطفه آزاد پور (ایلام): ۴۹۰۴ ۹۴۳ ۰۹۱۸

فرزاد منتی (کرمانشاه): ۲۷۲۹ ۱۳۰ ۰۹۱۸

شیرین مرادی(کردستان): ۶۹۸۴ ۸۷۷ ۰۹۱۸

مینا یاحقی(مرکزی): ۴۹۰۹ ۱۷۹ ۰۹۹۰